

9. Vakarchuk, K. China's Strategic Partnership with Latin America Countries: Brazil, Argentina, and Venezuela // Міжнародні та політичні дослідження, (32), 2019. С. 27–35.

УДК 327. 8(510:519)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-284-8-31>

Погорєлова І. С.

ORCID: 0000-0002-6560-242X

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри політичних технологій

Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана

м. Київ, Україна

КИТАЙСЬКО-КОРЕЙСЬКІ ВІДНОСИНИ: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Ключові слова: Китай, Республіка Корея, двосторонні відносини.

Китайська Народна Республіка (КНР) володіє міжнародним авторитетом, її зовнішньополітична стратегія спрямована на досягнення лідерства КНР на світовій арені, шляхом нарощування військово-політичної й економічної могутності. Пекін прагне розвивати відносини з країнами на основі 5 принципів мирного співіснування: взаємної поваги територіальної цілісності й суверенітету; взаємного ненападу; невтручання у внутрішні справи; рівності й взаємної вигоди; мирного співіснування. Китай є однією з небагатьох держав світу, яка активно підтримує відносини з двома протилежними за економічною і політичною системами державами Корейського півострова: Корейською Народною Демократичною Республікою (КНДР) та Республікою Кореєю (РК). У серпні 2022 р. КНР і РК відзначили 30 річчя встановлення дипломатичних відносин; КНДР є давнім союзником Китаю, держави пов'язані двостороннім військово-політичним договором від 1961 р. РК належить до нових індустріальних країн, де відбулося економічне диво – «диво на річці Хан», її економіка за короткий час здійснила трансформацію від відсталої до високорозвиненої. Республіка Корея входить до 20 провідних країн світу за розмірами ВВП і є однією із найрозвиненіших економік світу з високим рівнем розвитку науки й технологій. Зазначимо, що для Китаю і РК велике значення

має мирна і стабільна ситуація у регіоні, що є важливою умовою їх успішного подальшого розвитку. Основою зовнішньої політики РК є стратегічне співробітництво зі США у всіх сферах, держави пов'язані Договором про взаємну оборону від 1953 р. КНДР є країною-ізолюєм, з тоталітарним режимом, відсталою економікою, має ядерну зброю і здійснює ядерний шантаж.

У період біполярності Китай визнавав лише КНДР, а РК визнавала уряд Тайваню єдиним урядом Китаю. Контакти Китаю та РК почалися з непрямой торгівлі і саме торгово-економічні й інвестиційні зв'язки між країнами стали рушійним фактором двосторонніх відносин. 24 серпня 1992 р. було підписано Договір про встановлення дипломатичних відносин між КНР і РК. Південна Корея розірвала офіційні відносини з Тайванем, визнавши принцип одного Китаю (з 1993 р. країни мають недипломатичні відносини). У 2008 р. китайсько-південнокорейські відносини перейшли на рівень стратегічного партнерства. В економічній сфері партнерство країн дійсно є стратегічним (з 2004 р. товарообіг РК та КНР перевищив 100 млрд дол., з 2011 р. – 200 млрд дол.). У 2021 р. РК зайняла 4 місце у експортному напрямі Китаю і є другим імпорнтним ринком, а Китай для РК є першим торговим партнером, експортним і імпорнтним ринком. Ринок Китаю має величезне значення для РК. Водночас, держави є економічними конкурентами і ця тенденція посилюється. Довгий час США були лідируючим торговим партнером РК, з 2004 р. Китай почав випереджати США. Договір про вільну торгівлю між РК та КНР став важливим досягненням держав: для Китаю і РК ця угода стала найбільшою за обсягом двосторонньої торгівлі. Переговори тривали майже 10 років (з 2004 р., а підписали договір 1 червня 2015 р.).

Для КНДР Китай також є найважливішим торговим партнером у той час, як КНДР не займає важливого значення у списку торгових партнерів Китаю. КНР надає фінансову підтримку північнокорейському режиму, залишається ідеологічним союзником, економічним донором. Був період, коли Китай через ядерно-ракетну програму КНДР підтримував жорсткі міжнародні санкції проти неї (2017 р.) і запроваджували власні торгові санкції (з 2013 р.). Рік потому корейська політика КНР стала традиційною, вони пом'якшили позицію і вже не голосували за жорсткі санкції в РБ ООН. У 2018-2019 рр. погравались відносини між Китаєм і КНДР: Кім Чен Ин здійснив кілька візитів до Китаю та зустрівся з китайський лідером Сі Цзіньпінем. У 2019 р. відбувся перший візит Сі Цзіньпіня до КНДР, під час якого він оголосив ініціативу зі створення «нової стратегічної лінії економічного розвитку» між державами, також сторони запевнили один одного у непохитній дружбі [1]. Пекін ще у 90-ті рр. ХХ ст. дав зрозуміти Пхеньяну,

що КНДР не повинна розраховувати на військову підтримку Китаю у випадку, якщо вона розпочне військовий конфлікт у Кореї. Проте, якщо РК і США почнуть агресію або спробують насильно змінити північнокорейський режим, Китай цього не дозволить. КНР прагне зберегти свою зону впливу на півострові й надалі буде підтримувати відносини з Пхеньяном, не допускаючи його колапсу.

Між РК і КНР є низка ускладнюючих факторів, таких як стратегічне партнерство РК і США; військово-політичний союз КНР-КНДР; розбіжності у вирішенні ядерної проблеми КНДР; проблеми історії, різні позиції щодо світових і регіональних проблем й цінностей. Неодноразово порушувалися питання, пов'язані з проблемою північнокорейських біженців, присутністю близько 100 тис. нелегальних китайських робітників у РК. Актуальною є історична суперечка про коріння держави Когуре. Територіальна суперечка навколо рифу Йодо (у кит. версії підводної скелі Суен) у Східно-Китайському морі. РК і КНР виступили за включення цієї скелі до своїх економічних зон. На сьогодні продовжується обговорення демаркаційних морських кордонів. Між країнами є екологічна проблема мікропилу. Китай цього не визнає, проте вчені РК вважають, що вони мають докази того, що з Китаю у РК потрапляє 30–50% мікропилу, що призводить до забруднення повітря. Північнокорейська ядерна програма є фактором, що зближує та розділяє Пекін і Сеул. З одного боку дві країни зацікавлені у мирному вирішенні ядерної проблеми. Проте Китай закликає до переговорів і компромісів щодо Пхеньяну, а Сеул прагне домогтися від Китаю жорсткої політики щодо ядерної програми та закликає Китай натиснути на свого союзника. Окрім того, агресивна політика КНДР призводить до посилення і зміцнення союзу між США і РК, через північнокорейську загрозу країни інтенсивно проводять військові навчання, нарощують війську міць, що посилює американський вплив у регіоні, це викликає невдоволення Китаю.

І все ж, політичні протиріччя не позначалися на головній сфері стратегічного партнерства РК і КНР – торговельно-економічних відносинах. Проте, з 2016 р. ситуація змінилася. Через північнокорейську загрозу, РК погодилася на розміщення (у 2017 р.) на своїй території американської протиракетної оборони ТНААД (Terminal High Altitude Area Defense), що негативно сприйняв Китай. Сеул і Вашингтон підкреслювали, що ці системи призначені для захисту від Пхеньяну, проте Пекін сприйняв ТНААД як загрозу своєму впливу і стратегічній безпеці та ввів економічні санкції проти РК. Влада Китаю обмежила діяльність компаній (Lotte, Samsung ін.), контент індустрії розваг (продукція Халлю – це південнокорейський кінематограф та попмузи-

ка, що приносить РК вагомий дохід), відбулося скорочення кількості туристів з Китаю до РК [2].

В жовтні 2017 р. країни розпочали нормалізацію відносин. РК надала гарантії не розміщувати додаткові компоненти ТНААД окрім тих, що вже є; не нарощувати протиракетне угруповання, не інтегрувати власну ПРО в американську військову структуру. Відбувся між китайсько-південнокорейський саміт у грудні 2017 р. Зазначимо, що ці вищезгадані події вплинули на громадську думку південних корейців: їх прихильність до Китаю впала з 50% у 2015 р. до 20,4% у 2020 р. [3].

Сеул намагався проводити збалансовану дипломатію. Так, РК офіційно не коментувала ситуацію з правами людини у Китаї й тайванське питання, щоб уникнути конфлікту з Пекіном. У травні 2022 р. новим президентом РК став Юн Сок Йоль. Слід зазначити, що консерватори традиційно виступають за тісний союз із США, що впливає на китайсько-корейські відносини. У травні 2022 р. відбулися переговори президентів Юн Сок Йоля і Джо Байдена. РК підтвердила намір активно співпрацювати з Вашингтоном, особливо у сфері економічної безпеки, технологій та брати участь у американських регіональних політичних і економічних структурах. Окрім того, РК приєдналася як перша азійська країна до Центру передових технологій з кібероборони НАТО. Водночас, влітку 2022 р. Юн Сок Йоль не зустрівся з Н.Пелосі (перша поїздка високопосадовця США такого рангу до Тайваню за останні 25 років) і під час турне Н.Пелосі обмежився телефонною розмовою. Сеул і наразі намагається балансувати, що доволі складно, зокрема, через погіршення відносин між головним економічним партнером Республіки Корея – КНР і стратегічним союзником РК – США.

Економічне співробітництво між КНР-РК продовжує розвивається і країни стали учасниками договору Регіональне всеосяжне економічне партнерство (RCEP) від 2022 р. і надало їм широкі можливості для поглиблення економічного, торговельного та інвестиційного співробітництва.

Отже, Китай залишатися впливовим актором у врегулюванні комплексу проблем, пов'язаних з Корейським півостровом та підтримує відносини і з РК, і з КНДР. Попри протиріччя Китай і РК намагалися вирішувати суперечки дипломатичними методами. Для країн велике значення має стабільність у регіоні, країни зацікавлені у розвитку економічного співробітництва. В цілому їх відносини зберігають позитивну тенденцію. Південнокорейські адміністрації балансують між США та Китаєм, проте американський фактор впливає на китайсько-південнокорейські відносини. В економічній сфері китайсько-південнокорейські відносини набули стратегічного характеру, щодо політичній сфері партнерство країн охарактеризувати як стратегічне

складніше. Політичні суперечності у 2017 р. позначились на економічних відносинах, хоча в цілому вони розвивалася і розвиваються не дивлячись на багато політичних проблем.

Література:

1. Kim Jong-un has hailed North Korea's "invincible" ties with China, during a state visit by President Xi Jinping. Retrieved from: https://www.bbc.com/news/world-asia-48714872?ocid=socialflow_twitter
2. Does THAAD really pose a threat to China? Retrieved from: http://www.geopolitika.hu/en/2017/10/09/does-thaad-really-pose-a-threat-to-china/#_ftnref35
3. South Korean Perception of the United States and China: Retrieved from: http://www.eai.or.kr/main/english/program_view.asp?intSeq=19850&code=86&gubun=program

UDC 141

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-284-8-32>

Popkov V. V.

ORCID: 0000-0002-4284-6747

*Dr. (Philosophical Sciences), Professor,
Head of the Department of Political Science
Odesa I. I. Mechnikov National University
Odesa, Ukraine*

Fuad Hamid

ORCID: 0000-0002-0728-3635

*Postgraduate Student at the Department of Political Science
Odesa I. I. Mechnikov National University
Odesa, Ukraine*

CHINA, WORLD-SYSTEM AND WAR SITUATION

Key words: China, Ukraine, USA, world order, world-system, Russian aggression.

With the W. Churchill speech in Fulton (March 1945), the "Cold" World War had begun. After 45 years, it ends with the collapse of the USSR and the destruction of the World Socialist System European part. There remains a group of socialist-oriented Far Eastern countries without a core uniting them (China, Vietnam, North Korea). Socialist Cuba has become an